

сприятиме підвищенню гарантії захисту законних прав та інтересів осіб, які відповідно до певних обставин позбавлені можливості реалізовувати свої права самостійно.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України від 31.03.2019. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003, №№ 40-44. – с.356.
2. Эмирлов К. П. О праве опекуна отыскивать наследство в пользу безвестно отсутствующего. Журнал гражданского и уголовного права. Кн. 8. – С. 20-25.

Бугаєць Альона Сергіївна,

*студентка 3 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Завальнюк С.В.*

СПАДКУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Значна кількість громадян України рано чи пізно у своєму житті стикається з питаннями спадкування, його нюансами, передбаченими законодавством України, або ж із прогалинами в законодавстві, пов'язаними з різними аспектами спадкування. Одним із аспектів спадкування є так зване «спадкування корпоративних прав». Слід зазначити, що в цілому, як на законодавчому рівні, так і на практичному рівні вирішуються питання спадкування корпоративних прав, але водночас залишаються проблемні питання, які потребують чіткого законодавчого регулювання, щоб уникнути майбутніх порушень як прав спадкоємців, так і третіх осіб.

Перш за все, слід вказати, що відповідно до Цивільного Кодексу України (далі ЦК України) поняття «спадщина» означає передачу прав і обов'язків (спадщини) від померлого іншим особам. [1] Водночас, поняття «корпоративні права» закріплене в Господарському кодексі України визначається як права особи, частка якої визначена у статутному фонді (майні) господарської організації, включаючи повноваження цієї особи брати участь у управлінні прибутками (дивідендами) такої організації та активами господарської організації у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інших повноважень, передбачених законом та статутними документами. [2] У цьому випадку відповідно до ст. 1219 Цивільного кодексу України, спадщина не включає права та обов'язки, невіддільно пов'язані з особистістю спадкодавця (немайнові права заповідача), такі як

право на участь у товариствах та членство в об'єднаннях громадян, якщо інше не передбачено в установчих документах. Враховуючи цей аспект, можна стверджувати, що корпоративні права не можуть бути самостійним об'єктом спадкування.

Як правило, питання успадкування корпоративних прав розглядаються в декількох напрямках, а саме: порядок успадкування цінних паперів – акцій, успадкування частки в компанії і спадкування приватного підприємства.

Акції як цінні папери можуть бути включені у власність і врегульовані разом з іншим майном та правами. [1]

Слід зазначити, що спадкування акцій компанії не вимагає згоди його акціонерів, певною мірою це спрощує передачу корпоративних прав спадкоємцям. Це положення застосовується як до державних, так і до приватних акціонерних товариств. Водночас, Закон України «Про акціонерні товариства» (ст. 7) встановлює пряме правило, згідно з яким акціонери приватних акціонерних товариств не мають права на пільгове придбання акцій в результаті їх діяльності. [3]

Проблемним питанням на практиці є спадкування корпоративних прав неповнолітніми. Тому виникає необхідність дослідити цей аспект.

Відповідно до ст. 32 ЦК України встановлено неповну здатність неповнолітнього (особи від 14 до 18 років). Така особа має відповідні права: а) самостійно управляти своїми доходами, стипендією або іншими доходами; самостійно здійснювати права на результати інтелектуальної діяльності, що охороняються законом; б) бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи; в) самостійно укладати банківський депозитний договір (рахунок) і управляти внеском, внесеним на його ім'я (готівка на рахунок). За згодою батьків (усиновителів) або опікунів (у деяких випадках також потрібна згода органу опіки та піклування) неповнолітній може здійснювати й інші операції.

Таким чином, ЦК України чітко зазначає, що неповнолітній (якщо інше не передбачено законом або статутом товариства) може бути членом комерційної компанії і може успадковувати корпоративні права. Однак з урахуванням буквального тлумачення положень пункту 3 ч. 1 ст. 32 ГК України, це розглядається як проблема – самостійне здійснення неповнолітнім його прав і обов'язків як учасника ділового партнерства. Тому, щоб уникнути ризику визнання завершених операцій у зв'язку з виконанням повноважень як члена господарської компанії, необхідно надати їм спеціальний дозвіл від батьків або їх здійснення права та обов'язки самих батьків.

Більшість операцій, пов'язаних з управлінням корпоративними правами, не вимагають згоди органів опіки та піклування (включаючи операції, спрямовані на відчуження корпоративних прав).

Варто також відзначити, що неповнолітній може набути повну дієздатність до 18 років. Ці моменти викладені у ст. 34 та 35 ЦК України: реєстрація особи шлюбом; запис особи як батька (матері) дитини; укладення трудового договору фізичною особою; реєстрація особи як підприємця.

З моменту настання будь-якої із зазначених вище обставин особа набуває повну правоздатність і може самостійно здійснювати права, пов'язані з утворенням кооперативу.

Не менш важливим аспектом є набуття корпоративних прав в порядку спадкування малолітньою особою. Відповідно до ст. 1268 ЦК України, малолітня особа вважається такою, що прийняла спадщину, крім випадку, коли батьки (усиновлювачі), опікун відмовилися від її прийняття з дозволу органу опіки та піклування. Це означає, що у випадку успадкування малолітньою особою частки в статутному капіталі (акції), вона набуває корпоративних прав навіть без вчинення активних дій (правочинів) її батьками. Так, частка у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю переходить до спадкоємця фізичної особи – учасника товариства, якщо статутом товариства не передбачено, що такий перехід допускається лише за згодою інших учасників товариства (ст. 147 ЦК України). Проте, ст. 55 Закону України «Про господарські товариства», суперечить вищезазначеному, адже в ній вказано, що спадкоємець учасника має лише переважне право вступу до товариства.

Тому, малолітні особи можуть набувати корпоративних прав щодо таких юридичних осіб: акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю та товариство з додатковою відповідальністю. Підставами набуття ними корпоративних прав можуть бути правочини, зокрема, договори, вчинені від їх імені та в їх інтересах батьками (усиновлювачами) чи опікунами, або спадкування частки в статутному капіталі (акції).

З огляду на вищенаведене, щодо здійснення корпоративних прав малолітніх осіб прослідковується чітка проблемна позиція, згідно з якою малолітні особи не можуть самостійно здійснювати корпоративних прав, які за них здійснюють їх законні представники (батьки, опікуни, усиновлювачі). Відповідно до п.3 ч.1 ст.32 ЦК України, фізична особа у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (неповнолітня особа) має право бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи.

Звідси можна зробити висновок, що особи, наділені неповною дієздатністю, самотійно набувають корпоративні права як з первісних, так і з похідних підстав та самотійно їх здійснюють, якщо це не заборонено актами цивільного законодавства або установчими документами юридичної особи корпоративного типу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22. – Ст. 144.
3. Про акціонерні товариства : закон України від 17.09.2008 : офіц. вид. / Верхов. Рада України // Відом. Верхов. Ради України. – 2008. – № 514-VI. – Ст. 384.
4. Про господарські товариства : закон України від 17.06.2018 : офіц. вид. / Верхов. Рада України // Відом. Верхов. Ради України. – 2018. – № 1576-XII. – Ст. 55.

Грушак Яна Олександрівна,
студентки 3 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Адаховська Н. С.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПОВІТУ З УМОВОЮ

Заповіт з умовою є новелою цивільного права. На сьогоднішній день відносини у сфері такого інституту містять певну кількість питань, які хоч і обговорюються на теоретичному рівні, але залишають по собі низку проблем у практиці застосування. Актуальність дослідження даної теми полягає у тому, що хоча даний інститут існує протягом тривалого часу, проте проблеми його законодавчого регулювання наявні і досі.

Дослідженням проблемних питань даного інституту займалися такі учені-цивілісти, як Є.О. Харитонов, Н.В. Черногор, О.Є. Кухарев, В.К. Дронніков, Є.О. Рябоконь та інші.

Заповіту з умовою присвячена стаття 1242 ЦКУ, відповідно до якої заповідач може обумовити виникнення права на спадкування в особи, яка призначена у заповіті, наявністю певної умови, як пов'язаної, так і не